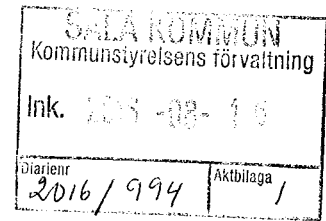

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING

Förslag till program för arbete mot våldsbejakande extremism

Bakgrund

Regeringen beslutade 2014 om att tillsätta en nationell samordnare mot våldsbejakande extremism. Uppdraget skulle vara slutfört 2016 men regeringen har nu förlängt det till januari 2018.

Ett av samordnarens huvuduppdrag har varit att stötta kommunerna i att utveckla det lokala förebyggande arbetet. Sedan 2014 har många kommuner utvecklat sitt förebyggande arbete och tagit fram handlingsplaner för arbetet mot våldsbejakande extremism.

Program för arbete mot våldsbejakande extremism i Sala kommun

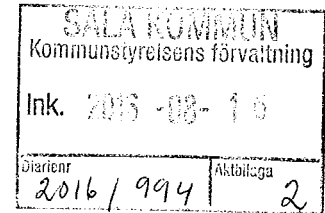
Förslaget till program bygger i stort sett på material från den nationella samordnaren och erfarenheter från andra kommuner. Då programmets perspektiv är kommunövergripande behöver det, efter antagande, kompletteras med mer konkreta dokument som exempelvis riktlinjer, rutinbeskrivningar och checklistor.

Förslag till beslut

Att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar

Att anta program för arbete mot våldsbejakande extremism.

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING

PROGRAM FÖR ARBETE MOT VÅLDSBEJAKANDE EXTREMISM

Syfte med programmet för arbetet mot våldsbejakande extremism

Syftet med detta program är att öka kunskapen om begreppet våldsbejakande extremism samt beskriva hur arbetet mot våldsbejakande extremism ska byggas upp och bedrivas i Sala kommun. Målet för arbetet är att minimera riskerna för att kommuninvånare lockas in i våldsbejakande grupper eller organisationer.

Programmet inleds med material hämtat från den nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism för att ge en bakgrund. Därefter följer ett stycke om arbetet för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism i Sala kommun.

Programmets perspektiv är kommunövergripande. Det gör att det behöver kompletteras med mer konkreta dokument som exempelvis riktlinjer, rutinbeskrivningar och checklistor.

Bakgrund

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål.

Att förebygga förekomsten av våldsbejakande extremism är av avgörande betydelse för att förhindra att odemokratiska krafter får fäste i samhället. För att göra detta krävs ett väl fungerande och långsiktigt samarbete mellan de aktörer som på olika sätt berörs av frågan. Det handlar både om offentliga verksamheter såsom skola, kultur- och fritidsverksamhet, socialtjänst, andra kommunala verksamheter, polis och säkerhetspolis samt aktörer inom civilsamhället såsom idrottsföreningar, ungdomsorganisationer och religiösa samfund.

En individ som ägnar sig åt våldsbejakande extremism kan vara våldsbenägen, men kan också undvika att själv använda våld och koncentrera sig på att andra gör det. Våldet anses vara en legitim metod för att påverka samhället och demokratiska lösningar förkastas.

De inriktningar av våldsbejakande extremism som för närvarande förekommer i det svenska samhället är i huvudsak högerextremism inom vit maktmiljöer, vänsterextremism (även kallad den autonoma miljön) samt islamistisk extremism.

I arbetet med att förebygga våldsbejakande extremism har Sverige valt att utse en nationell samordnare för att hålla ihop arbetet. Enligt direktivet, 2014:103, ska en särskild utredare i rollen som nationell samordnare förbättra samverkan mellan

myndigheter, kommuner och organisationer på nationell, regional och lokal nivå när det gäller arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Samordnaren ska även verka för att kunskapen om våldsbejakande extremism ökar och att förebyggande metoder utvecklas.

Regeringen fattade den 2 juni 2016 beslut om att förlänga samordnarens uppdrag till och med den 12 januari 2018 (2016:43). I samordnarens uppdrag ingår nu också att utreda och föreslå hur det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism bör samordnas och organiseras inom ramen för befintlig myndighetsstruktur från och med januari 2018. Samordnaren ska också analysera kommunernas arbete med och ansvar för att förebygga radikaliserings och rekrytering till våldsbejakande grupper. Utifrån analysen ska olika alternativ utredas till hur kommunernas ansvar bör utformas. Dessa förslag ska redovisas för regeringen i december 2016.

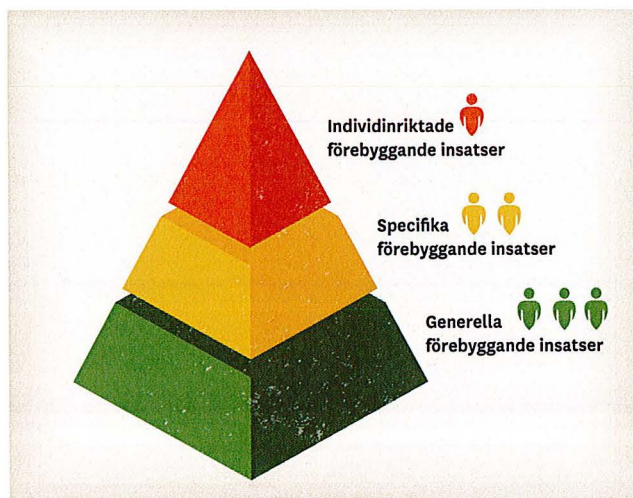
Utgångspunkter för arbetet

Den nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism har gett 12 rekommendationer vid upprättandet av lokala styrdokument (bilaga 1, promemoria 2015-12-14). Man förordar en utsedd funktion i den kommunala organisationen som har ett tydligt mandat att ta initiativ, samordna och sammankalla. Centralt är även att beakta hur arbetet mot våldsbejakande extremism kan inkluderas i kommunens samverkansöverenskommelse med polisen.

Personer som deltar i våldsbejakande extremistisk verksamhet ska primärt hanteras av polisen och säkerhetspolisen. Den utsedda funktionen i kommunen behöver därför etablera en särskild samverkan kring hanteringen av dessa personer.

Kommunen har ansvar för att arbeta förebyggande och med insatser som motverkar våldsbejakande extremism i samverkan med andra aktörer. Det förebyggande arbetet måste bedrivas med långsiktighet.

Inriktning av det förebyggande arbetet

Figur 1: Tre parallella angreppssätt. Olika aktörer har olika roller på de tre nivåerna.

Generella förebyggande insatser:

Breda insatser som omfattar samhällets alla medborgare framför allt barn och ungdomar. När man arbetar med alla unga, inte bara specifika riskgrupper, kommer några ur riskgrupperna att fångas upp. Ett brett spektrum av yrkesverksamma inom t ex socialtjänst, skola, fritids- och ungdomsverksamhet, förskola, hälsovård och föreningar bedriver ett generellt förebyggande arbete.

Specifika förebyggande insatser:

En mer målinriktad insats mot specifika problem eller unga i de riskgrupper som fångats upp. Insatsen är resursorienterad och siktar på att erbjuda attraktiva alternativ och sysselsättningar. Skolpersonal, socialarbetare, poliser och andra samverkar lokalt på den här nivån.

Individeriktade förebyggande insatser

En insats som riktar sig mot den enskilda individen som har ett riskbeteende. Insatsen går ofta hand i hand med förebyggande insatser mot riskgrupper. Insatsen kan handla om att utreda, anpassa erbjudanden och åtgärder som t ex mentorer, stödpersoner, undervisningsstöd, praktikplats eller arbete. Pedagoger, socialarbetare, mentorer, personal inom psykiatri och sjukvård m fl. är exempel på yrkesgrupper som arbetar med enskilda personer.

Arbete mot våldsbejakande extremism i Sala

Arbetet mot våldsbejakande extremism i Sala kommun behöver samordnas på kommunövergripande nivå. Resurser för en central funktion behöver tillskapas. Den centrala funktionen blir kontaktpunkt för den nationella samordnaren samt för samverkan med polis, landsting, civilsamhälle m.fl. Den centrala funktionen behöver ha ett tydligt mandat att samordna och leda kommunens arbete mot våldsbejakande extremism.

Sala kommun har sedan flera år en väl fungerande samverkan mellan polis, socialtjänst och skola. En av rekommendationerna från samordnaren handlar om att använda befintliga samverkansstrukturer i arbetet mot våldsbejakande extremism. Det kan behövas en översyn av vilka samverkansparter som bör ingå i samverkansstrukturerna och vilka uppdrag man ska ha utifrån att man nu inkluderar arbetet mot våldsbejakande extremism.

Civilsamhällets organisationer, som idrottsföreningar, trossamfund och andra ideella organisationer, behöver involveras. Kontinuerlig dialog kan exempelvis vara en del av en lokal samverkansöverenskommelse med det civila samhället. Nationella samordnaren pekar även ut betydelsen av att involvera även kritiska aktörer. Samtal och dialog behöver föras även med parter som har avvikande åsikter. På det sättet vidgas samverkansperspektivet och arbetet präglas av vilja till dialog och respekt för alla aktörer. Genom väl fungerande och kontinuerlig samverkan kan en lokal aktuell lägesbild tas fram med regelbundenhet.

Det bedrivs förebyggande arbete inom flera olika områden och på olika nivåer. En kartläggning behöver genomföras utifrån modellen som presenterats i detta program

där eventuella behov av kompletteringar på de olika nivåerna av förebyggande insatser kan lyftas fram.

Kommunen behöver arbeta kontinuerligt med att definierade grupper av medarbetare har den kompetens de behöver. Många medarbetare inom t ex skola, socialtjänst och fritidsverksamhet behöver ha kunskap och kompetens för att kunna göra sin del av det förebyggande arbetet. Den nationella samordnaren har arbetat fram ett material som heter "Samtalskompassen". Samtalskompassen är ett stöd för att genomföra demokratifrämjande samtal och som pekar på att det krävs tålamod och kunskap för att genomföra dessa samtal med en anda av prestigelöshet. Det är viktigt att den enskilda människan lyfts fram och inte enbart de ideologier som personen förespråkar.

Den nationella samordnaren pekar även ut anhöriga som centrala aktörer. Det är av stor vikt att kommunen tar anhörigas betydelse i beaktan i arbetet mot våldsbejakande extremism. Anhöriga kan spela en stor roll i att motverka radikaliserings, men de kan också vara bidragande till att någon radikaliserar.

Kommunen bör vidare beakta genusperspektivet och dess betydelse för de insatser som man väljer att göra mot våldsbejakande extremism. Många av de personer som dras in i våldsbejakande extremism är män som av ideologiska skäl kan motsätta sig jämställdhet och kvinnors lika rättigheter. Den lokala lägesbilden kommer avgöra vilka åtgärder som kan behöva genomföras och vilket genustänk/genusperspektiv kommunen behöver ha i sitt förebyggande arbete.

Det arbete som bedrivs behöver följas upp och utvärderas kontinuerligt för att insatserna ska justeras och förändras och därmed vara så effektiva som möjligt. Den centrala funktionen i arbetet mot våldsbejakande extremism ser till att utvärdering, uppföljning och dokumentation genomförs.